

# Strategi för arbetet mot våldsbejakande extremism

Kommunerna i norra Örebro län

## Bakgrund

Våldsbejakande extremism är ett samlingsbegrepp för rörelser, ideologier eller miljöer som inte accepterar en demokratisk samhällsordning och som främjar våld för att uppnå ett ideologiskt mål. Aktuella våldsbejakande extremistiska grupperingar i Sverige är den våldsbejakande högerextremistiska vit makt-miljön, den våldsbejakande vänsterextremistiska autonoma miljön samt den våldsbejakande islamistiska extremistmiljön.

Begreppet radikalisering syftar till den process som leder till att en individ eller grupp stödjer eller utövar ideologiskt motiverat våld för att främja en sak.

En individ som ägnar sig åt våldsbejakande extremism kan vara våldsbenägen, men kan även undvika att själv bruka våld och koncentrera sig på att andra gör det. Våldet anses vara ett legitimt tillvägagångssätt för att påverka samhället och demokratiska lösningar förkastas.

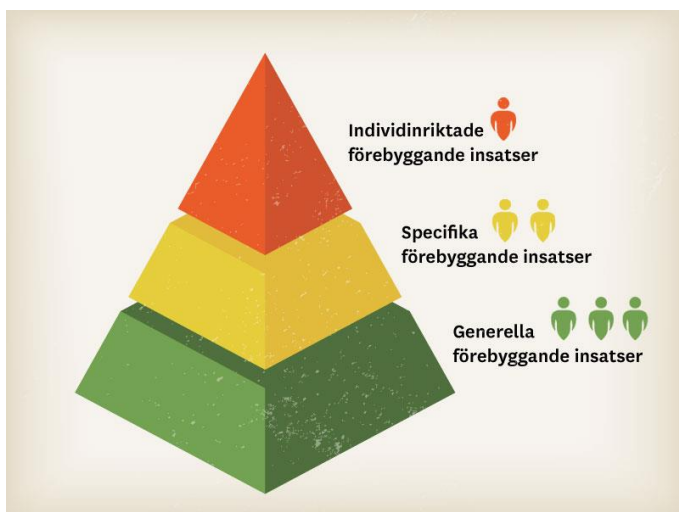
Att förebygga förekomsten av våldsbejakande extremism är av avgörande betydelse för att förhindra att odemokratiska krafter får fäste i samhället. För att göra detta krävs ett väl fungerande och långsiktigt samarbete mellan de aktörer som på olika sätt berörs av frågan. Det handlar om både offentliga verksamheter så som kommun, skola, fritidsverksamhet, socialtjänst, polis och säkerhetspolis samt civilsamhällesaktörer som idrottsföreningar, ungdomsorganisationer samt religiösa samfund.

## Utgångspunkter

Sveriges nationella samordnare mot våldsbejakande extremism har utifrån dialoger med kommunföreträdare, myndighetsrepresentanter samt civilsamhällesaktörer dragit slutsatsen att arbetet mot våldsbejakande extremism blir mer framgångsrikt när lokal samverkan utgår från någon form av strategiskt dokument. En lokal handlingsplan för arbetet mot våldsbejakande extremism hjälper kommunen och dess anställda att upprätta samt konkretisera ett förebyggande arbete mot våldsbejakande extremism. Den Nationella samordnaren har tagit fram rekommendationer att utgå från vid upprättandet av en lokal handlingsplan eller annat strategiskt dokument. Dessa punkter presenteras nedan tillsammans med förslag för kommunerna i norra Örebro län.

### 1. Insatser på flera preventionsnivåer

Det är av stor vikt att de förebyggande insatser som definieras i kommunens handlingsplan för arbetet mot våldsbejakande extremism innefattar de tre olika preventionsnivåer som presenteras nedan i enlighet med preventionstriangeln.



(Bild lånad av Nationella samordnaren mot extremism)

### **Generella förebyggande insatser**

Breda insatser som omfattar alla medborgare i samhället, framförallt barn och unga. Genom denna insats kan individer i riskzonen fångas upp. Ett brett spektrum av yrkesverksamma inom exempelvis förskola, skola, fritids- och ungdomsverksamhet, föreningar samt hälso- och sjukvård bedriver ett generellt förebyggande arbete. Var och en av insatserna har ett mål i sig, men tillsammans utgör de en betydande förebyggande effekt i relation till riskbeteenden.

Förslag för kommunerna i norra länsdelen: Det dagliga arbetet i de olika förvaltningarna.

### **Specifika förebyggande insatser**

Insatser som riktas mot specifika problem eller individer i riskgrupper. Skolpersonal, socialarbetare, poliser och andra som samverkar lokalt verkar på denna nivå.

Förslag för kommunerna i norra länsdelen: Elevhälsan, socialtjänst, individ- och familjeomsorg.

### **Individeriktade förebyggande insatser**

Insatser som riktas mot den enskilda individen med riskbeteende. Insatsen går ofta hand i hand med förebyggande insatser mot riskgrupper och kan handla om att utreda, anpassa erbjudanden och åtgärder som exempelvis stödpersoner, mentorer, undervisningsstöd, praktikplats eller arbete. Exempel på yrkesgrupper som arbetar med den enskilde individen på denna preventionsnivå kan vara pedagoger, socialarbetare, mentorer samt personal inom psykiatri och hälso- och sjukvård.

Förslag för kommunerna i från norra länsdelen: Allmänpsykiatri, Individ- och familjeomsorg, arbetsmarknadsenheter, flyktingmottagningar, SFI.

## **2. Samverkan, aktörer, strukturer och uppdaterad lägesbild.**

En kontinuerlig och bred samverkan med berörda aktörer är kärnan i det förebyggande arbetet mot våldsbejakande extremism. Identifiering av de samarbetspartners som är avgörande för det förebyggande arbetet bör ske i ett tidigt skede för att öka medvetenheten och kunskapen om den lokala lägesbilden såväl potentiella lösningar samt möjliggöra

förberedelser och uppföljning. Samverkansgruppen bör bestå av aktörer på samtliga preventionsnivåer såsom skola, socialtjänst, fritidsverksamhet, kommunens säkerhetsfunktion, landsting/region samt polis. Utöver dessa tillkommer företrädare för exempelvis bostadsbolag, räddningstjänst med flera. En bred och aktuell lägesbild av situationen beträffande våldsbejakande extremism i kommunen bör tas fram i samverkansgruppen. Polismyndighetens representanter i samverkansgruppen har en central roll i detta arbete. Lägesbilden ska innehålla information om våldsbejakande högerextremism, våldsbejakande vänsterextremism samt den våldsbejakande islamistiska extremistmiljön, dess närvaro och aktiviteter.

Arbetet mot våldsbejakande extremism är en del av det befintliga brottsförebyggande arbetet varför befintliga strukturer ska användas så långt det är möjligt. Framgångsrik samverkan mot våldsbejakande extremism ska byggas på eller införlivas i redan befintliga strukturer som till exempel brottsförebyggande råd, sociala insatsgrupper, skola, socialtjänst, polis, fritid eller liknande samverkansforum. En viktig framgångsfaktor för det förebyggande arbetet är långsiktighet.

### Demokratinätverket

Samtliga kommuner i länsdelen deltar i Demokratinätverket i Örebro. Andra deltagare är länets övriga kommuner, länsstyrelsen, Region Örebro län, polisen, Örebro läns bildningsförbund (Ölbf), samt Örebro läns idrottsförbund (ÖLIF) med SISU Idrottsutbildarna.

Syftet med nätverket är att genom erfarenhets- och kunskapsutbyte främja arbetet med demokrati och mänskliga rättigheter samt aktivt motverka antidemokratiska krafter, främlingsfientlighet och rasism i Örebro län.

Nätverket ansluter sig till övergripande vision antagen i Örebro läns folkhälsoplan med folkhälsopolitiska mål samt till vision och mål i folkhälsoplanens målområde 1 "Delaktighet och inflytande i samhället". Nätverket träffas regelbundet.

Förslag på befintliga strukturer för kommunerna i norra länsdelen: Brottsförebyggande rådet i Lindesberg, Brottsförebyggande rådet i Ljusnarsberg, Brottsförebyggande rådet i Hällefors samt Valförbundsrådet i Nora.

Förslag på samverkansaktörer för kommunerna i norra länsdelen: Polisen, Region Örebro län, kriminalvården, LIBO, Norabostäder, Ljusnarsbergs kommuns fastighetsförvaltning, Hällefors bostad AB, Migrationsverket, Bergslagens räddningstjänst, Nerikes brandkår, Räddningstjänsten Västerbergslagen.

### 3. Tydlig ansvarsfördelning

Det är av stor vikt att kommunen har en utsedd funktion som ansvarar för arbetet med våldsbejakande extremism. Denna funktion ska ha ett tydligt mandat att sammankalla samverkansgruppen. Denna funktion kan med fördel också initiera det förebyggande arbetet samt vara en kontakt och kanal för åtgärder vid behov.

Förslag för arbetet i kommunerna i norra länsdelen: Samtliga kommuner i länsdelen utser en ansvarig funktion med uppdraget att på en strategisk nivå leda och samordna arbetet mot våldsbejakande extremism. Funktionen samordnar arbetet internt och med externa aktörer.

Funktionen ska använda befintliga förebyggande forum samt vid behov skapa nya forum. Den utsedda funktionen ska delta i/hålla sig a jour med regionala och nationella nätverk för arbetet mot våldsbejakande extremism samt genomföra omvärldsbevakning. Samtliga förvaltningar tar ansvar att inom sitt område arbeta med frågor kring våldsbejakande extremism samt se till att tillräckliga resurser avsätts för det förebyggande arbetet.

#### 4. Anhöriga som centrala aktörer

Anhöriga till individer som anslutit sig till våldsbejakande extremistmiljöer behöver ofta stöd vid en pågående radikaliseringsprocess men kan även ha en central roll i att hindra och motverka radikalisering. En handlingsplan för arbetet mot våldsbejakande extremism bör därför ta anhöriga i beaktan.

Förslag för kommunerna i norra länsdelen: Samverka med det lokala anhörigstödet som finns i de fyra kommunerna. Samverka med övriga kommuner i länet.

#### 5. Involvera det civila samhällets och kritiska aktörer

Det är viktigt att föra kontinuerlig dialog om våldsbejakande extremism med det civila samhällets organisationer som exempelvis lokala idrottsföreningar, trossamfund eller andra organisationer. Dessa dialoger kan med fördel föras inom ramen för befintliga strukturer som till exempel ett interreligiöst råd eller annan lokal samverkansöverenskommelse med det civila samhället. I de fall där sådan struktur saknas kan den upprättas och kontinuerliga, regelbundna möten inrättas. Inkludera hellre fler än färre aktörer eftersom alla sitter på en specifik kompetens och ett potentiellt positivt engagemang gynnar arbetet. Det civila samhällets aktörer kan söka medel för projekt som syftar till att förebygga uppkomsten av våldsbejakande extremism hos Myndigheten för ungdoms- och civilfrågor eller allmänna arvsfonden.

Det är viktigt att dialogen med det civila samhällets organisationer är öppen och tillåter hög takhöjd. Samtal ska inte bara föras mellan aktörer i samförstånd. Genom att involvera även kritiska aktörer vidgas samverkansperspektivet.

Förslag på civila samhällets aktörer för kommunerna i norra länsdelen: Örebro läns idrottsförbund (ÖLIF) med SISU idrottsutbildarna, Örebro läns bildningsförbund (Ölbf) samt det lokala föreningslivet i respektive kommun.

#### 6. Se individerna, inte enbart de ideologier som dessa förespråkar. Beakta genusperspektivets betydelse för insatserna

Det arbete som sker på individnivå i samverkansgruppen bör fokusera på vilka preventiva åtgärder som kan genomföras för att skapa sammanhang och mening för just den individ ärendet gäller. Demokratifrämjande samtal av prestigelös karaktär kräver både tålamod och kunskap. Ta gärna hjälp av den nationella samordnarens utbildningsmaterial.

Den lokala lägesbilden avgör vilka åtgärder kommunen bör vidta i sitt förebyggande arbete mot våldsbejakande extremism. Vid framtagandet av konkreta åtgärder spelar genusperspektivet en mycket viktig roll eftersom de våldsbejakande extremistiska grupperna i huvudsak utgörs av pojkar och män som av ideologiska skäl kan motsätta sig jämställdhet och flickors och kvinnors lika rättigheter. Gemensamt för alla grupperna är att de kan hylla en aggressiv maskulinitet. Med detta i åtanke bör åtgärderna målgruppsanpassas.

Förslag för kommunerna i norra länsdelen: Se över kommunernas lokala handlingsplaner för arbetet mot våld i nära relationer för gemensamma beröringspunkter.

### 7. Följ upp det förebyggande arbetet kontinuerligt

Det är av stor vikt att ha en god uppföljning av det lokala förebyggande arbetet för att finkalibrera insatserna. Med jämna mellanrum bör det genomföras någon form av utvärdering. På sått ökar effektiviteten i det förebyggande arbetet.

Förslag för kommunerna i norra länsdelen: Kopplat till den lokala handlingsplanen upprättas en plan för uppföljning och utvärdering av arbetet.

## Utbildning

Utöver ovanstående utgångspunkter och rekommendationer bör varje kommun i norra länsdelen upprätta en utbildningsplan för arbetet mot våldsbejakande extremism då en förutsättning för ett framgångsrikt arbete är att kunskapen inom området höjs. Till att börja med är det personal i första linjen i kommunen som behöver utbildning som förskollärare, lärare, fritidsgårdspersonal, personal inom socialförvaltningen med flera.

Den nationella samordnaren mot våldsbejakande extremism har tagit fram ett utbildningsmaterial som heter samtalskompassen som innehåller kunskap om olika extremistmiljöer, stöd för dialog med unga samt stöd för samverkansgrupper ute i landet. Materialet syftar till att förebygga radikaliserings hos unga genom att, med hjälp av stödjande och förebyggande samtal, stärka ungas motståndskraft mot extrema budskap och erbjuda andra vägar till inflytande.

### Förslag på åtgärder för kommunerna i norra Örebro län:

1. Implementera den länsdelsgemensamma strategin i respektive kommuns befintliga strukturer för brottsförebyggande och trygghetskapande arbete och inom dessa använda befintliga nätverk och vid behov skapa nya nätverk av civila och professionella.
2. Genomföra fördjupade analyser av nuläget samt målgruppsanalyser för att kunna identifiera riskgrupper och riskfaktorer.
3. Utarbeta en lokal utbildningsplan för att öka kunskapen hos medborgare, professionella, anhöriga m fl om våldsbejakande extremism.